

1923 – 1939 m. Buvęs Macikų dvaras nuo seno buvo garsus stambia alaus darykla. Po 1923 m. Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos, pasikeitė šio krašto gyvenimas. 1924 m. dvarą (70 ha žemės) išsinuomojo Lietuvos krašto apsaugos ministerija, o 1924 m. nupirko dalį Macikų dvaro pastatų, kuriose įrengė kareivines ir kitus reikalingus pastatus. Iki 1939 m. čia buvo apsistojusi Lietuvos kariuomenės septintojo žemaičių kunigaikščio Butigeidžio pėstininkų pulko įgula.

1939 – 1944 m. Vokiečių okupacijos metu 1939 – 1944 m. Macikuose buvo įrengta karo belaisvių stovykla Stalag 1C Heydekrug, kur buvo kalinami lenkai karo belaisviai. 1940 m. prie jų prisijungė belgai ir prancūzai, o 1941 m. – rusai. Kalinimo sąlygos buvo diferencijuotos ir priklausė nuo kalinių pilietybės. Ženevos konvencijos reikalavimai nebuvo taikomi čia kalinamiems rusų (sovietų) karo belaisviams, nes Sovietų Sąjunga šios konvencijos nebuvo pasirašiusi. Pasak liudininkų pasakojimų ypač daug sovietų karo belaisvių čia žuvo 1942-1943 m. žiemą. (net iki 40 per dieną).

Labiausiai ši stovykla pagarsėjo kaip karo lakūnų stovykla Stalag Luft 6 Heydekrug. Oficialiai ji veikė 1943 – 1944 m., kai joje buvo apgyvendinti britų ir kanadiečių puskarininkiai iš Stalag Luft I Barth. Pirmieji amerikiečiai ten buvo atgabenti 1944 m. pradžioje, kadangi Raudonoji Armija jau 1944 m. vasarą įžengė į Lietuvos teritoriją, todėl tų pačių metų liepos 14 dieną pirmoji amerikiečių grupė (1500 žmonių) buvo išvežta traukiniu į Klaipėdą, iš kur garlaiviais “Masuren” ir “Insteberg” jie buvo pervežti į Swinemünde (dabar Swinoujscie Lenkijoje) uostą, iš kur traukiniu pergabenti į Stalag Luft IV. Kita grupė buvo nugabenta tiesiogiai traukiniu iš Heydekrug (Šilutės) taip pat į Stalag Luft IV.

1944-1946 m. 1944 m. pabaigoje, sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą čia buvo įsteigtas lageris Nr. 184 ir jame kalinami Vokietijos karo belaisviai. Kalinimo sąlygos buvo žiaurios. Vien per tris 1945 m. mėnesius žuvo 18 vokiečių karo belaisvių. Pagrindinė karo belaisvių mirties priežastis – distrofija. Ne antraeilį vaidmenį čia galėjo atlikti ir nežmoniškos karo belaisvių darbo sąlygos. 1946-1947 m. Klaipėdos statybose ir įmonėse dirbo apie 2 tūkst. Macikų lagerio karo belaisvių. Vokiečių karo belaisvių stovykla Nr. 184 veikė iki 1946 metų. Šiuo laikotarpiu lageryje žuvo apie 422 žmones.

1946-1955 m. Nuo 1946 m. iki 1948 m. karo belaisvių stovykla vokiečių kareiviams Nr. 184 buvo perorganizuota į GULAG'o Šilutės (Macikų) skyrių Nr. 3, kuris veikė iki 1955 m. Po reorganizacijos jame pradėti kalinti neįtikę sovietų okupacinei valdžiai civiliai gyventojai.

Palygint nedidelėje lagerio teritorijoje tilpo visi sovietiniai atributai: barakai, karceris-izoliatorius, sanitarijos dalis ir kt. 1952 m. duomenimis, tai buvo didžiausias lageris okupuotoje Lietuvoje. Vienu metu čia galėjo būti kalinami 3000 žmonių, trečdalis iš jų lietuviai. Griežčiausiai, atskiroje uždaroje zonoje, buvo laikomi politiniai kaliniai, nubausti 25 metams pataisomųjų lagerio darbų. Čia buvo kalinamos ir moterys bei jų kalėjime ar lageryje gimę vaikai, kuriems buvo įsteigtas net atskiras barakas. Nemaža dalis čia kalintų žmonių buvo išvežti į lagerius, buvusius Sovietų Sąjungos teritorijoje.

Lageryje žuvusiųjų žmonių tikrosios mirties priežastys buvo slepiamos, nes jas sąlygojo sunkus prievartinis darbas, šaltis ir badas. Tiriant išlikusius mirusių kalinių registracijos žurnalus, nustatyta, kad 1948-1955 m. žuvo 365 kaliniai ir 70 vaikų. Laidojant kalinį pagal GULAG'o instrukcijas, buvo reikalaujama ant kapo įkalti kuolėlį su kapo numeriu.

Iš buvusios koncentracijos stovyklos pastatų šiuo metu išliko tik karceris. 1995 m. Šilutės tremtinių ir politinių kalinių sąjungos iniciatyva Macikuose įrengtas lagerio karceris – muziejus, Šilutės muziejaus filialas, kuriame atsispindi skirtingi lagerio istorijos laikotarpiai.

Greta muziejaus yra lagerio kalinių kapinaitės. Dabar išlikusi kapų teritorija yra mažesnė, nes vakarinę dalį nuplovė Šyšos upė, šiaurinę ir rytinę dalis ardavo traktoriai.

Iš muziejuje turimų duomenų žinoma, kad 1939-1944 m. Macikų karo belaisvių stovykloje galėjo būti skirtingos vietos kuriuose buvo laidojami žmonės. Iš liudininkų pasakojimų buvo sužinota, kad žmonių kapavietės gali būti šalia lagerio esančiuose laukuose. Jie teigė, kad iš pradžių lavonus kasdavo prie lagerio už kelio, vėliau buvusio ūkininko Koblenco žemėje, maždaug už pusantro kilometro nuo lagerio. Manoma, kad ši vieta yra prie Šilutės-Žemaičių Naumiesčio

plento, nes čia įvairiu laiku aptikta žmonių kaulų. Tai patvirtintų ir 2011 m. Armalėnų kaime, esančio netoli Šilutės-Žemaičių Naumiesčio plento, rasta masinė kapavietė.

Informacija parengta remiantis Šilutės muziejaus medžiaga.